

Empowerment van vrouwen: a tool for development, met Naila Kabeer

15 december 2008, Brussel

Verslag: Maarten Rombouts

Naila Kabeer is als onderzoekster verbonden aan de Universiteit van Sussex. In het kader van het 15-jarige bestaan van de Commissie Vrouwen en Ontwikkeling (CVO) werd haar gevraagd een lezing te geven over hoe de empowerment van vrouwen een hulpmiddel kan zijn in de algemene ontwikkeling van een land.

Bij haar lezing heeft ze drie uitgangspunten:

1. Hoe kan je het concept empowerment in de praktijk omzetten?
2. Welke indicatoren om vooruitgang te meten bestaan er? Dit zowel op meso als op macro-niveau.
3. Tot slot, zijn er aanbevelingen naar het Belgisch beleid toe te formuleren.

Naila Kabeer gaat akkoord met de definitie van het begrip empowerment zoals die in de publicatie "[Empowerment van vrouwen. Een methodologische handleiding.pdf](#)", het eindresultaat van een tweejarig onderzoek in opdracht van de CVO, die later tijdens dit seminarie kort wordt toegelicht, is opgenomen.

Kabeer ziet twee ingangen om iets te veranderen:

- Op structureel niveau
- Op het niveau van de actoren

Empowerment van vrouwen

Kabeer ziet twee structuren die de empowerment van vrouwen tegengaan:

- Ideologie: normen, waarden en traditionele beeldvorming die het mannelijke boven het vrouwelijke zetten en dat op alle niveaus zoals media, onderwijs, beleid.
- Economisch: er is een andere rol voor vrouwen dan voor mannen. Die laatste zijn de primaire kostwinners en degenen die de meeste beslissingen nemen. Vrouwen zijn vooral tewerkgesteld in onbetaalde (zorg, huishouden) sectoren en in volgens het marktdenken ondergewaardeerde sectoren (bv verpleegkunde). Dat leidt tot een onevenwichtige verdeling van de hulpbronnen en een onevenwichtige toegang tot bv. arbeid en overheidsprogramma's.

Vrouwen hebben structureel minder macht dan mannen en veel vrouwen geloven "de slechte beeldvorming" dat ze minder waard zijn.

Empowerment moet dus op veel niveaus:

- Op individueel niveau moeten vrouwen de mogelijkheid krijgen om allerhande relaties die nu als vanzelfsprekend worden beschouwd te heronderhandelen. Voor velen eindigt empowerment op dit individuele niveau.
- De vraag is nu: wat bedoelen we met gelijkheid, vooral als het over het macro-niveau gaat. Empowerment moet volgens Kabeer ook voorbij het huishouden gaan. Vrouwen moeten de mogelijkheid hebben om zelf mee de structuren te veranderen en daar wordt het moeilijk omdat het dan voorbij gender alleen gaat maar dat ook andere factoren van identiteit (zoals sociale onrechtvaardigheid, racisme, ...) meespelen. Kabeer merkt wel op dat het begin van verandering bij jezelf start.

Verder geeft ze een aantal praktische strategieën en voorbeelden ter verandering.

- Met ideologische ingang: van jongs af aan dingen die vast staan in vraag stellen bv. via het onderwijs of organisaties die op stereotyperingen wijzen, tot op het beleidsniveau, bv. CEDAW
- Strategieën die het materiële aspect aanpakken: bv landreforms, het recht op eigendom, vrouwelijk ondernemerschap stimuleren (bv. micro-finance); het recht op werk. Bij dat laatste aspect speelt een belangrijke rol voor vakbewegingen. Veel vakbonden werken niet in traditionele vrouwelijke sectoren waardoor nu een aantal nieuwe organisaties ontstaan (bv in India) die strijden voor o.a. ouderschapsverlof etc. Deze nieuwe organisaties zorgen dat er aandacht is voor een nieuwe sociaal-economische agenda met een genderinvalshoek. Ze beperken zich ook niet tot arbeid alleen maar eisen bv. ook maatregelen tegen partnergeweld, ... Het zijn dus minder en minder vakbonden maar wel sociale bewegingen. Belangrijk is dat ze geen enkele relatie met de staat hebben.
- Strategieën om vrouwen een stem en een vertegenwoordiging op verschillende niveaus te geven, bv. politieke participatie (zoals aantal vrouwen in het parlement, maar ook nagaan wie die vrouwen zijn en hoe ze in het parlement zijn geraakt. Het is immers niet omdat het vrouwen zijn dat ze ook interesse zouden hebben voor gendergelijkheid. Ook het proces van hoe vrouwen meer politiek kunnen participeren is belangrijk. Daarom is het lokale niveau van groot belang omdat vrouwen zo beter en gemakkelijker te bereiken zijn. Vanuit lokaal niveau is het ook gemakkelijker om naar een hoger te niveau op te klimmen. Kabeer illustreert vervolgens de nood aan meer politieke participatie voor vrouwen met het voorbeeld dat mannen en vrouwen een andere manier van begroting nodig hebben. Daarom is het belangrijk dat vrouwen mee de begroting kunnen bepalen. Ook wijst ze op het belang van de herkenbaarheid van vrouwen voor andere vrouwen: als zij dat kan (bv. een politiek mandaat opnemen), dan kan ik dat ook...

Het moet duidelijk zijn dat al deze structuren en strategieën niet los van elkaar staan maar dat ze elkaar beïnvloeden. Kabeer noemt dit "intersectionality".

Indicatoren om empowerment te meten

- Hoe actief zijn vrouwen in de politieke wereld?
- Hoe goed zijn vrouwen vertegenwoordigd (in de politiek)
- Genderbudgeting
- Segmentatie van de arbeidsmarkt
- Verdeling van de economische kansen
- Is er een gendergap in lonen of in het maken van het beleid?
- De mate van tolerantie en de strijd tegen discriminatie
- Hoe wordt geweld tegen vrouwen juridisch behandeld? Hoeveel % komt voor de rechter? Hoeveel veroordelingen levert dat op?

In een internationale context wijst Kabeer op het probleem met millenniumdoelstelling 8 (meer en betere financiële hulp aan ontwikkelingslanden, een eerlijk handelssysteem en toegang tot betaalbare medicijnen). De genderdimensie is er immers volstrekt afwezig. Er is nood aan het bestuderen hoe de internationale budgetten voor ontwikkelingssamenwerking een effect op de empowerment van vrouwen hebben.

Empowerment van vrouwen. Een methodologische handleiding.pdf

Dit seminarie eindigt met een korte voorstelling van de gids: "Empowerment van vrouwen. Een methodologische handleiding.pdf"